

ÖMER BAHÂEDDİN EL-EMÎRÎ'NİN ŞİİRLERİNDE DİRENİŞ¹

RESISTANCE IN THE POETRY OF OMAR BAHAA AL-DIN AL-AMIRI

Ömer YUSUF
Ramazan MEŞE

Sayı 6, ss., 73-88.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 10.09.2025

Kabul Tarihi: 19.10.2025

Değerlendirme: Çift Taraflı Kör Hakemlik

Etik Bildirim: lisaniyatstudies@gmail.com

İntihal Denetimi: Yapıldı. (İntihalnet)

Etik Beyan: Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen

nitelikte olup kullanılan veriler literatür

taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir.

Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere

uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada

belirtildiği beyan olunur.

Lisans Bilgisi: Dergimizde yayımlanan çalışmalar, CC-BY-NC-ND lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır.

Issue 6, pp., 73-88.

Article Type: Research Article

Submitted: 10.09.2025

Accepted: 19.10.2025

Evaluation: Double-Blind Review

Ethics Declaration: lisaniyatstudies@gmail.com

Plagiarism Check: Done. (İntihalnet)

Ethics Statement: This study does not require ethics committee approval, and the data used was obtained through a literature review/published sources. It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to throughout the preparation, and all references are cited in the bibliography.

License Information: The studies published in our journal are published as open access with the CC-BY-NC-ND license.

Atıf Bilgisi / Reference Information:

MEŞE, R., YUSUF Ö. (2025) RESISTANCE IN THE POETRY OF OMAR BAHAA AL-DIN AL-AMIRI, *Lisaniyat Studies Uluslararası Filoloji Araştırmaları Dergisi*, 6, 73-88

Ömer Yusuf

Katkı Oranı: %60

İnönü Üniversitesi

omaryusuf20@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7555-5866

Ramazan Meşe

Katkı Oranı: %40

İnönü Üniversitesi

ramazan.mese@inonu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8524-7923

Abstract

In modern Arabic literature, Palestine and the developments taking place in this geography have constituted one of the most prominent themes addressed in literary works. In particular, the establishment of the State of Israel on Palestinian lands in 1948 and the subsequent resistance movement have become central subjects in the works of many authors. Poets, in particular, have frequently treated the resistance of the Palestinian people against oppression and injustice as one of the dominant themes in their poetry. In this context, one of the poets who engaged with the theme of Palestinian resistance in his works is 'Umar Bahā' al-Dīn al-Amīrī. Recognized as an intellectual and diplomat, al-Amīrī is regarded as one of the leading figures of modern Arabic literature and has produced numerous poetry collections, a significant portion of which directly focus on the Palestinian cause. His profound commitment to the Palestinian issue constitutes one of the fundamental elements of his literary identity. This study examines the theme of "resistance" in the poetry of 'Umar Bahā' al-Dīn al-Amīrī. It analyzes how the turning points in the poet's life and his intellectual background are reflected in his resistance poetry. The aim of the research is to demonstrate that al-Amīrī's poetry occupies a distinctive place within the literature of Palestinian resistance and to reveal that he is not merely a poet of lamentation but also a poet of hope and struggle. In this study, the theme of resistance in al-Amīrī's poetry is evaluated within the following frameworks: a call to awaken from negligence, exhortations to steadfastness and armed struggle, praise for the actions of the Palestinian National Liberation Movement (Fatah), support for the Intifada, glorification of heroism, and the concept of jihād as the ultimate path to liberation. Consequently, it is argued that the poet, drawing inspiration from the Qur'ān, the Sunnah, and Islamic history, treated the theme of resistance with artistic depth and transformed his poetry into a powerful discourse that stirs the conscience of the Muslim ummah.

Keywords: Arabic Language and Rhetoric, Modern Arabic Literature, Palestine, Resistance Poetry, 'Umar Bahā' al-Dīn al-Amīrī.

Özet

Modern Arap edebiyatında Filistin ve bu coğrafyada yaşanan gelişmeler, edebî eserlerde en çok işlenen temalardan birini teşkil etmiştir. Özellikle 1948'de İsrail devletinin Filistin topraklarında kurulması ve bunu takip eden direniş süreci, pek çok edebiyatçının eserlerinde merkezî bir konuma yerleşmiştir. Şairler, Filistin halkının maruz kaldığı baskı ve zulme karşı direniş, şiirlerinde öne çıkan başlıca temalardan biri olarak işlemişlerdir. Bu bağlamda Filistin direnişini şiirlerinde ele alan şairlerden biri de Ömer Bahâeddin el-Emîrî'dir. Entelektüel ve diplomat kimliğiyle tanınan modern Arap edebiyatının öncü isimlerinden el-Emîrî'nin pek çok şiir divanı bulunmaktadır ve bunların önemli bir kısmı doğrudan Filistin davasına odaklanmaktadır. Onun Filistin meselesine olan derin bağlılığı, edebî kimliğinin temel unsurlarından birini oluşturur. Bu çerçevede çalışma, Ömer Bahâeddin el-Emîrî'nin şiirindeki "direniş" temasını incelerken şairin hayatındaki dönüm noktalarının ve fikrî altyapısının direniş şiirine nasıl yansıdığını da analiz etmektedir. Araştırmanın amacı, el-Emîrî'nin şiirinin Filistin direniş edebiyatı içerisinde özgün bir yere sahip olduğunu göstermek ve onun yalnızca bir ağıt şairi değil, aynı zamanda umut ve mücadele şairi olduğunu ortaya koymaktır. Nitel araştırma desenine uygun olarak betimsel analiz yönteminin kullanıldığı çalışmada, el-Emîrî'nin şiirlerindeki direniş teması; gafletten uyanışa çağrı,

¹ Bu makale Ömer Yusuf'un 2025 yılında Doç. Dr. Ramazan Meşe'nin danışmanlığında hazırlayarak İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne sunduğu "Ömer Bahâeddin el-Emîrî'nin Şiirlerinde Filistin" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

metanet ve silahlı mücadeleye teşvik, Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi (Fetih) eylemlerine övgü, İntifada'ya verilen destek, kahramanlıkların yüceltilmesi ve nihai kurtuluş yolu olarak görülen cihad kavramı çerçevesinde değerlendirilmiştir. Neticede şairin, Kur'an, Sünnet ve İslam tarihinden ilham alarak direniş temasını sanatsal bir derinlikle işlediği ve şiirini ümmetin vicdanını harekete geçiren güçlü bir söyleme dönüştürdüğü ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arap Dili ve Belagati, Modern Arap Edebiyatı, Filistin, Direniş Şiiri, Ömer Bahâeddin el-Emîrî.

Structured Abstract

This article presents a thematic analysis of "resistance" in the poetry of 'Umar Bahâ' al-Dîn al-Amîrî (1916-1992), a major figure in 20th-century Arabic literature known as a poet, diplomat, and combatant (*mujahid*). The study's objective is to move beyond general acknowledgment of his pro-Palestinian stance to deconstruct the theological, political, and strategic layers of his resistance poetics. It demonstrates that al-Amîrî's contribution to Palestinian resistance literature is unique, due to the authenticity derived from his direct participation in the 1948 war and his commitment to an Islamic ideological framework. This research posits that al-Amîrî was not a poet of elegy lamenting loss, but a proactive ideologue of struggle who architected a holistic vision for liberation. His poetry is examined as a manifestation of an Islamic interpretation of *iltizâm* (commitment), which contrasts with the predominantly secular nationalist ideologies of his contemporaries. The study seeks to establish his position as a poet of action and hope, whose work functions as a manifesto designed to awaken the collective conscience of the Muslim Ummah, instill resilience, and fortify the belief in ultimate victory.

This study uses a qualitative, textual analysis, conducting a close and contextual reading of 'Umar Bahâ' al-Dîn al-Amîrî's major poetry divans on the Palestinian cause. The primary sources include *Min Wahyi Filastîn*, *al-Hazîmah wa'l-Fajr*, *al-Aqşâ wa Fath wa'l-Qimmah*, and *Hijâratun min Sijjîl*. The framework is interdisciplinary, blending literary criticism with historical and theological contextualization. The methodology involves identifying al-Amîrî's symbolic lexicon, recurring motifs, and rhetorical strategies, particularly his use of irony. A significant component is the examination of *tanâşş* (intertextuality), tracing his dialogue with foundational Islamic texts. The study documents how he integrates Qur'anic verses, Prophetic traditions (Sunnah), and pivotal events from Islamic history to elevate the contemporary political struggle into a timeless and sacred continuum of faith. This approach allows for an understanding of how al-Amîrî constructs a uniquely Islamic poetics of resistance, where every act of defiance is imbued with divine significance.

The research reveals that al-Amîrî's vision of resistance is a sophisticated, multi-stage process for communal revival and liberation.

The foundational stage is a searing critique of the internal maladies of the Arab and Islamic world, a state he diagnoses as *ghafah* (heedlessness). He argues that the 1948 *Nakba* was not merely a military defeat but a consequence of a spiritual and moral collapse. His poetry targets the hollow rhetoric and impotence of Arab leaders, exemplified by his critique of the Bandung Conference, where words were immense but deeds were brief. For al-Amîrî, resistance must begin with an internal awakening—a casting off of false slogans and a return to Islamic principles.

Flowing from this diagnosis is the second stage: a resolute call for armed struggle (*kifâh*) and fortitude (*şabr*) as the only honorable path to reclaiming dignity. He dismisses diplomatic passivity as an exercise in futility. His poetry champions the language of force as the only discourse the occupier understands. He further conceptualizes the conflict as a two-front war against "two enemies": the overt Zionist enemy and the insidious internal enemy of corrupt Arab regimes.

The third stage is the glorification of tangible acts of resistance, transforming principles into celebrated realities. He dedicates powerful verses to the *fidâ'iyyîn* of the Fatah movement, lionizing their performance at the 1968 Battle of Karamah. He elevates this battle by explicitly linking it to the Prophet's victory at Badr, suggesting divine sanction for the Palestinian fighters. His most passionate work is dedicated to the First Intifada. In his divan *Hijâratun min Sijjîl*, the stone-throwing children of Palestine are transfigured into

legendary heroes. The title itself is a Qur'anic reference to the birds that defeated an army with stones of baked clay. Through his verses, a simple stone becomes a sacred projectile, and the Palestinian child an archetype of defiant innocence. He employs bitter irony, as seen in his poem "*Intişārāt Yahūdiyyah*" (Jewish Victories), to expose the moral bankruptcy of an armed state celebrating "triumphs" over unarmed civilians.

The final stage of al-Amīrī's framework is the concept of Jihad. For him, Jihad is the ultimate and sole legitimate path to liberation. He presents it not as indiscriminate violence but as a comprehensive and obligatory Islamic duty (*farḍ*), encompassing spiritual, intellectual, and, crucially, armed defense of the homeland and holy sites. He frames the struggle as a continuous Jihad "until victory" (...*wa-innahu la-jihādun ḥattā al-naṣr...*). In his poetry, the call to Jihad echoes the Islamic call to prayer, framing it as an urgent act of faith.

This study concludes that 'Umar Bahā' al-Dīn al-Amīrī occupies a unique and vital position within the canon of Palestinian resistance literature. His originality is rooted in the synthesis of his lived experience as a *mujahid* with his theological convictions, creating a body of work that is at once authentic and resonant. Unlike peers who operated from secular nationalist platforms, al-Amīrī's poetry is uncompromisingly Islamic, providing a robust theological foundation for the Palestinian cause. He did not merely document tragedy; he prescribed a faith-based cure. His work is a powerful counter-narrative to despair, transforming poetry from a medium of lament into a tool for ideological mobilization, a roadmap for resistance, and a testament to the power of faith against oppression. This research affirms that his legacy is not simply that of a poet who felt for Palestine, but of an intellectual and spiritual guide who articulated a clear and unwavering Islamic vision for its eventual liberation.

Giriş

Ulusal ve siyasi mücadelelerin en hararetli anlarında, edebiyat ve özellikle şiir, bir toplumun ruhunu, acılarını ve umutlarını yansıtan en güçlü ayna haline gelir. Modern Arap dünyasının tarihinde, Filistin meselesi kadar derin ve sürekli bir ilham kaynağı olmuş başka bir trajedi yoktur. 1948 Nekbesi'nden bu yana, Filistin davası, duyarlı şairler için sadece bir siyasi tema olmanın ötesinde, bir kimlik, onur ve varoluş mücadelesinin adı olmuştur. Bu bağlamda, "direniş şiiri" olarak adlandırılan güçlü bir edebi akım yaygınlaşmış, bu akım içinde farklı ideolojik perspektiflerden gelen sayısız şair sesini yükseltmiştir (Polat & Meşe, 2024, s. 605-608). Bu sesler arasında, *İnanan İnsanın Şairi* (Şâiru'l-İnsâniyyeti'l-Mü'mine) unvanıyla tanınan Ömer Bahâeddin el-Emîrî, direniş kavramına getirdiği İslami derinlik ve bizzat mücadelenin içinde yer almış olmanın getirdiği samimiyetle kendine özgü, sarsılmaz bir yer edinmiştir.

Modern Arap edebiyatında "iltizam" (adlanmışlık/bağlılık) kavramı, sanatçının fildişi kulesinden çıkarak toplumunun ve ümmetinin sorunlarına karşı sorumlu bir duruş sergilemesini ifade eder (İsat & Zubeyde, 2019, s. 22-30). el-Emîrî, bu kavramı İslami bir perspektifle somutlaştıran en önemli örneklerden biridir. Onun adlanmışlığı, ideolojik bir dayatmadan veya popülist bir eğilimden değil, inancının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan, hayatının her aşamasına sinmiş varoluşsal bir duruştur. O, Filistin'i sadece işgal altındaki bir vatan toprağı olarak değil, aynı zamanda İslam ümmetinin ortak kutsalını, ilk kıblesini ve Peygamberin İsrâ mucizesinin yaşandığı mübarek bir mekânı olarak görmüştür. Bu nedenle onun şiirindeki direniş, salt milliyetçi bir tepkinin ötesinde, imanî bir sorumluluk ve cihad ruhuyla beslenir.

Bu çerçevede makale, Ömer Bahâeddin el-Emîrî'nin şiirindeki direniş temasını, temel dinamikleri ve sanatsal tezahürleriyle birlikte incelemektedir. Çalışma, şairin direniş vizyonunu şekillendiren biyografik ve fikrî arka planı detaylıca ortaya koyduktan sonra, bu direnişin en temel meşruiyet kaynağı olan Filistin'in kutsiyetine dair şiirsel tasvirlerini analiz edecektir. Ardından, şiirlerindeki direniş olgusu; ümmetin içinde bulunduğu gaflet haline yönelik sert bir eleştiri ve uyanışa çağrı, metanet ve silahlı mücadeleye teşvik, fedai eylemlerine ve İntifada'ya övgü gibi alt başlıklar altında tahlil edilecektir. Bu tahliller aracılığıyla, el-Emîrî'nin şiirini nasıl bir umut, azim ve mücadele manifestosuna dönüştürdüğü ve Filistin davasını zafere kadar canlı tutacak bir direniş meşalesi olarak nasıl kurguladığı gösterilecektir.

Ülkemizde Ömer Bahâeddin el-Emîrî üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, Muhammed Aşantoğrul'un şairin hayatını ve şiirini genel bir çerçevede ele alan doktora tez çalışması bulunmaktadır. Ayrıca, Yousif Abdulkrem Abdghfor Almashehed tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde şairin Hicâratün min Sicîl divanını üslup yapıları açısından analiz eden bir araştırma bulunmaktadır. Yapılan taramalarda Türkiye'deki akademik çalışmaların bu iki eserle sınırlı olduğu görülmüştür. Yurt dışında ise şairin yaşamını ve sanatını konu edinen birçok çalışma mevcuttur. Ancak, mevcut literatürde el-Emîrî'nin şiirlerinde merkezî bir önem taşıyan Filistin direnişini müstakil ve bütüncül bir tematik yaklaşımla ele alan kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple, yapılan bu çalışma, söz konusu spesifik boşluğu doldurarak alana katkı sunmayı hedeflemektedir.

1. Ömer Bahâeddin el-Emîrî: Şair, Mücahit, Diplomat

Ömer Sıdkı b. Muhammed Bahâeddin el-Emîrî. Baba tarafından kökeni Irak'ın Basra kentine dayanan el-Emîrî (et-Tabbâh, 1988, s. 7/29-32; el-Gazzî, 1992, s. 2/244; er-Rifâî, 2011, s. 19-21; Yusuf, 2002, s. 2/72-73; el-Hilêbî, 2009, s. 18-19; el-Hilêbî, 2006, s. 36-40) 2 Mayıs 1916'da (h. 29 Cemaziyelahir 1334) Suriye'nin Halep şehrinde dünyaya gelmiştir (er-Rifâî, 2011, s. 52-57; el-Hilêbî, 2006, s. 39-40; Heyetü't-Tahrîr, 2008, s. 94). Babası Muhammed Bahâeddin el-Emîrî, Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda Halep mebusu olarak görev yapmış, reformist ve entelektüel bir şahsiyetti. Babasının bu kimliği, oğlunun erken yaşta siyaset ve fikir dünyasıyla tanışmasına, olgunlaşmasına ve geniş bir ufuk kazanmasına vesile olmuştur. el-Emîrî, babasının önde gelen düşünce ve siyaset adamlarıyla yaptığı meclislere katılarak, çağının meselelerine dair erken bir bilinç geliştirmiştir (el-Gazzî, 1992, s. 3/416; et-Tabbâh, 1988, s. 7/34; er-Rifâî, 2011, s. 21-42; el-Hilêbî, 2006, s. 43-47, 59-60, 66-67, 78). Annesi Samiye el-Cendeliyye ise derin inancı ve kültürüyle şairin manevi dünyasının şekillenmesinde kilit bir rol oynamıştır. Öyle ki, el-Emîrî'yi Filistin'deki cihada katılması yönünde teşvik eden bizzat annesi olmuştur; bu durum, şairin annesine duyduğu derin saygının ve annesinin onun karakteri üzerindeki belirleyici rolünün önemli bir göstergesidir (el-Emîrî, 1978, s. 14, 16-17, 29-30, 40-44, 272; el-Hilêbî, 2006, s. 68-70; Heyetü't-Tahrîr, 2008, s. 94; er-Rifâî, 2011, s. 42-46).

el-Emîrî, ilk ve orta öğrenimini Halep'te, İslami bir yönelime sahip olan el-Medresetü'l-Fârûkiyye'de tamamlamıştır. Bu okulda, Şeyh Mustafa es-Sermîni ve allâme Ahmed ez-Zerkâ² gibi hocalardan aldığı dersler, onun dinî ve fikrî altyapısını sağlamlaştırmıştır (el-Hilêbî, 2006, s. 73-76; er-Rifâî, 2011, s. 78-79, 83-87; Heyetü't-Tahrîr, 2008, s. 95). Daha sonra Paris'e giderek Sorbonne Üniversitesi'nde Edebiyat ve Dilbilimi eğitimini kısmen almış, Batı düşüncesi ve metodolojisiyle de tanışma fırsatı bulmuştur. Babasının vefatı üzerine Suriye'ye dönerek Şam'daki Arap Hukuk Enstitüsü'nden dönem birincisi olarak mezun olmuştur (el-Hilêbî, 2006, s. 57, 78-79, 81; Heyetü't-Tahrîr, 2008, s. 94-95; Yusuf, 2002, s. 2/72-73; er-Rifâî, 2011, s. 6, 65, 92, 103, 105). Genç yaşta şiir yazmaya başlayan el-Emîrî'nin yeteneği, Mısır'daki *er-Risale* dergisinin kurucusu Ahmed Hasan ez-Zeyyât³ gibi dönemin önemli ediplerinin teşvikiyle gelişmiş ve olgunlaşmıştır (el-Hilêbî, 2006, s. 76-77).

el-Emîrî'nin hayatı, sadece edebi ve akademik çalışmalarla sınırlı kalmamıştır. O, ümmetin meselelerine karşı son derece duyarlı, eylemci bir kimliğe sahipti. Filistin davası, bu duyarlılığın merkezinde yer alıyordu. 1948'de Nekbe'nin⁴ başlangıcında, davasına olan bağlılığını somut bir eyleme dönüştürerek Arap Kurtuluş Ordusu'na (Ceşşü'l-İnkâz) gönüllü olarak katılmış ve Filistin topraklarında, Kudüs ve "Müselles" bölgesi gibi stratejik noktalarda fiilen savaşmıştır. Bu tecrübe, onun ruhunda derin izler bırakmış ve şiirindeki direniş temasının en samimi ve güçlü kaynağını oluşturmuştur. Savaşın acımasızlığına, Arap ordularının yaşadığı hayal kırıklıklarına

² Ahmed b. Muhammed el-Zerka (1285-1357/1868-1938): Yaşadığı dönemde Halep'in en önde gelen fakihlerinden biridir ve el-Emîrî ailesinin el-Hayr Camii gibi bazı büyük camilerinde ders vermiş ve Nizamiye Medreselerinde öğretmenlik yapmıştır. Eski edebiyat ve tarih alanındaki geniş bilgisiyile tanınmıştır ve *Kavâ'idü Mecelleti'l-Ehkâmi'l-Adliyye* üzerine bir şerhi vardır. Aralarında şairimizin de bulunduğu çok sayıda Halepli âlim ve edebiyatçı onun tarafından eğitilmiştir (Ebû Gudde, 1997, s. 83-95).

³ Ahmed Hasan ez-Zeyyât (1885-1968), Mısırlı yazar, *er-Risale* dergisinin kurucusu ve modern Arap nesrinin en önde gelen yazarlarından biridir. Mısır ve Irak'taki çeşitli okullarda Arapça öğretti. Edebî ve nakdî eserler yazdı ve Mecmau'l-Lugati'l-Arabiyye'nin bir üyesiydi. En önemli kitapları şunlardır: *Târîhu'l-Edebi'l-Arabi*, *Vahyü'r-Risâle* (ez-Zirikli, 2002, c. 1, s. 113-114).

⁴ Nekbe: 1948 yılında yüz binlerce Filistinli'nin, Siyonistlerin işgal devleti "İsrail'i ilan etmeleri, I. Arap-İsrail Savaşı'nın patlak vermesi ve bu süreçte yüzlerce Filistin köyünün katliamlar, yıkımlar ve geniş çaplı tahribatlarla yok edilmesi sonucu anavatanlarından zorla sürülmelerini ifade eder. Nüfusun büyük bir kısmı, komşu ülkelere veya Filistin içindeki farklı bölgelere sığınmacı olarak dağılmıştır (Züreyk, 1948, s. 7-15).

ilk elden tanıklık etmesi, onun şiirindeki eleştirel ve gerçekçi tonu beslemiştir (el-Hilêbî, 2006, s. 85-87, 93-94, 98).

Hayatının ilerleyen dönemlerinde diplomatik görevler üstlenmiş; Suriye'nin Pakistan ve Suudi Arabistan Krallığı'ndaki ilk büyükelçisi olarak hizmet etmiştir. Pakistan'da "Pakistan Arapça Cemiyeti"ni kurarak Arap dilini ve İslam kültürünü yaymak için yoğun çaba sarf etmiştir. Bu görevleri sırasında Ebu'l-Hasan en-Nedvî⁵ gibi İslam dünyasının önde gelen âlim ve düşünürleriyle yakın ilişkiler kurarak fikrî birikimini zenginleştirmiştir (el-Hilêbî, 2006, s. 88-91). Ancak siyasi duruşu ve ilkelerinden taviz vermeyen karakteri, dönemin Suriye'deki askeri yönetimiyle ters düşmesine neden olmuştur. Cumhurbaşkanı Edib Çiçekli⁶ rejimine muhalif olması sebebiyle görevinden ayrılmış ve bir süre Irak'ta sürgünde kalarak siyasi mücadelesini sürdürmüştür (el-Hilêbî, 2006, s. 92-93). Daha sonra Lübnan'a yerleşmiş, ancak burada da Filistin direnişine, özellikle Fetih⁷ hareketine verdiği destek nedeniyle tutuklanıp hapsedilmiştir (el-Hilêbî, 2006, s. 79, 82, 85-87, 93-94, 98-99). Bu olaylar, onun direnişin bedelini bizzat ödeyen bir şair olduğunu göstermektedir.

Ömrünün son yıllarını büyük bir saygı gördüğü Fas'ta geçiren şair (el-Hilêbî, 2006, s. 96-97, 99), 1992 yılında vefat etmiş ve vasiyeti üzerine Medine-i Münevvere'deki Cennetü'l-Baki kabristanlığına defnedilmiştir (er-Rifâî, 2011, s. 551-554; el-Hilêbî, 2006, s. 5, 38-39). el-Emîrî, ardında yirmiyi aşkın şiir divanı bırakmıştır. Bu divanlardan birkaçı doğrudan Filistin meselesine odaklanmıştır: *el-Hezîme ve'l-Fecr* (Yenilgi ve Şafak), *el-Aksâ ve Feth ve'l-Kimme* (Aksa, Fetih Hareketi ve Zirve), *Melhametü'n-Nasr* (Zafer Destanı), *Min Vahyi Filistîn* (Filistin Vahyinden) ve *Hicârâtün min Siccîl* (Siccil'den Taşlar). Bu eserler, onun Filistin davasını bir şairin vicdanıyla nasıl içselleştirdiğinin ve bir mücahidin kararlılığıyla nasıl savunduğunun en açık kanıtlarıdır.

2. Filistin Direniş Şiiri

Filistin direniş şiiri, 1948 Nekbesi ile başlayan ve toprak kaybı, sürgün, mültecilik ve işgalin getirdiği acılarla şekillenen modern Arap şiirinin en önemli kollarından biridir. Bu şiir türü, sadece bir ağıt ve hüznün ifadesi olmanın ötesinde, aynı zamanda bir kimlik inşası, ortak hafızayı canlı tutma ve mücadeleye çağrı aracı olarak işlev görmüştür. Arap dünyasının dört bir yanından şairler de eserleriyle bu direniş ruhuna güçlü bir ses vermişlerdir.

Genel olarak direniş şiiri, tematik olarak birkaç ana eksen etrafında gelişir. İlk olarak, kaybedilen vatana duyulan özlem sıkça işlenir. İkinci olarak, işgalin yarattığı trajedinin, katliamların, hapis ve işkencenin acı bir dille tasviri yer alır. Üçüncü ve en önemli eksen ise direnişin kendisidir (er-Rifâî, 2011, s. 523-525). Bu ekseninde şiir, pasif bir kederden aktif bir mücadele çağrısına evrilir. Fedailer kahramanlaştırılır, silahlı mücadele yüceltilir ve halk, onurunu korumak için ayağa kalkmaya teşvik edilir. Bu şiir, aynı zamanda işgalcinin dilini ve anlattığını reddeden, kendi tarihini ve haklılığını inşa eden karşı bir söylem oluşturur.

3. el-Emîrî'nin Şiirinde Direniş

Ömer Bahâeddin el-Emîrî'nin şiir evreni, Filistin meselesi ekseninde bir araya geldiğinde, pasif bir ağıt ve keder ifadesinden, aktif bir eylem ve mücadele manifestosuna dönüşür. Onun direniş anlayışının temelinde, davanın siyasi boyutlarını aşan, derin bir akidevî ve varoluşsal bağlılık yatar. Filistin, onun için sadece işgal edilmiş bir toprak parçası değil, İslam akidesinin ve ümmetin ortak hafızasının müdafaa edilmesi gereken

⁵ Ebu'l-Hasan Ali el-Hasanî en-Nedvî (1914-1999): Hindistanlı âlim ve davetçi, yirminci yüzyılın en önde gelen İslam düşünürlerinden biridir. Hindistan'daki Nevdevetü'l-Ulemâ'ya başkanlık etmiş ve İslam düşüncesi üzerine etkili eserler yazmıştır. Bunlar arasında; "Mâzâ Hasira'l-Âlemü bi-İnhişâti'l-Müslimin" ve "Silsiletü Kışaşı'n-Nebiyin li'l-Ef'âl" bulunmaktadır. Muhammed Ekrem en-Nedvî, *Ebü'l-Hasen en-Nedvî el-âlimü'l-mürebî ve'd-dâ'iyetü'l-hakîm* (en-Nedvî, 2006, s. 40-72).

⁶ Edib Çiçekli (1909-1964), Suriye askeri lideri ve 1953'ten 1954'e kadar Suriye Devlet Başkanıydı. 1948 Filistin Savaşı'na katıldı. Askeri darbe düzenledi, ardından istifa etti ve sürgüne gönderildi, 1964'te Brezilya'da öldürüldü (ez-Ziriklî, 2002, c. 1, s. 285-286).

⁷ Filistin Ulusal Kurtuluş Hareketi (Fetih): Yirminci yüzyılın ellili yıllarının sonlarında kurulan bir Filistin ulusal hareketidir. Askeri başlangıcı, 1 Ocak 1965'te, Kuzey Filistin'deki İsrail hedeflerine karşı ilk fedai operasyonunun düzenlenmesiyle ilan edildi. Hareket, başta Yaser Arafat, Halil el-Vezir (Ebu Cihad) ve Salah Halef (Ebû İyâd) olmak üzere bir grup Filistinli tarafından kurulup Filistin topraklarını özgürleştirmek için silahlı mücadele ilkesine dayanır. Filistin'in kurtuluşunu savundu. 1968 yılında Filistin Kurtuluş Örgütü'ne katıldı ve en büyük fraksiyonu haline geldi. Kahire'deki dördüncü Filistin Ulusal Konferansı'ndan itibaren liderliğini üstlendi. Fetih'in rolü, popülaritesini artıran 1968'deki Karameh Muharebesi gibi muharebelerde öne çıktı (Sâlih, 2022, s. 85-87, 101, 106, 112).

kutsal bir emanettir. Bu sebeple şiirindeki direniş, salt bir tepkisellikten ibaret olmayıp, köklerini imandan alan, sabırla beslenen ve zafere olan kesin bir inançla yürütülen onurlu bir varoluş mücadelesidir.

Bu imanî temel üzerine inşa edilen direniş, şairin şiirlerinde çok aşamalı ve bütüncül bir süreç olarak işlenir. Bu süreç, ilk olarak ümmetin içinde bulunduğu derin manevi ve siyasi krizin, yani gaflet halinin acımasız bir teşhisiyle başlar. Şair, yenilginin asıl sebebini dış düşmanın gücünden çok, içerideki bölünmüşlükte, ilkesizlikte ve köklerden kopuşta arar. Bu teşhis, kaçınılmaz olarak bir silkinme, metanet ve onuru yeniden kazanmak için silahlı mücadeleyi de içeren bir uyanış çağrısına evrilir. Ardından şair, bu mücadelenin sahadaki somut tezahürlerini, yani Fetih hareketinin fedai eylemlerini ve İntifada'nın kahramanlıklarını büyük bir coşkuyla selamlayarak direniş ruhunu somutlaştırır. Nihayetinde, tüm bu direniş silsilesi, kurtuluşun tek ve meşru yolu olarak gördüğü cihad kavramında birleşir ve ilahi zafere duyulan sarsılmaz bir inançla taçlanır.

el-Emîrî, bu direniş anlatısını örerken zengin bir sanatsal cephanelik kullanır. Şiirleri, Kur'an-ı Kerim, Sünnet-i Nebeviyye ve İslam tarihinin şanlı sayfalarıyla sürekli bir diyalog (tenâs) halindedir. Yaptığı iktibaslar ve telmihlerle, güncel bir siyasi mücadeleyi, tarihin derinliklerinden gelen kutsal bir davanın devamı olarak konumlandırır. Böylece, Filistinli bir çocuğun attığı taşı Bedir'in oklarına, Kerameh'in zaferini İslam'ın ilk fetihlerine bağlayarak direnişe hem manevi bir güç hem de ölümsüz bir anlam kazandırır.

3.1. Uyanışa Davet ve Gafleti Ret

el-Emîrî'ye göre, Filistin'de yaşanan felaketlerin temel nedenlerinden biri, Arap ve İslam dünyasının içine düştüğü gaflet, atalet ve en önemlisi bölünmüşlük halidir. Direnişe geçmeden önce, bu hastalığın teşhis edilmesi ve ümmetin bu ölümcül uykudan uyandırılması gerektiğine inanır. Bu nedenle şiirlerinde, sadece düşmana yönelik bir öfke değil, aynı zamanda ümmetin kendi içine yönelik sert bir eleştiri ve sarsıcı bir uyanış çağrısı yankılanır.

Min Vahyi Filistîn divanında yer alan bir yazısında bu durumu net bir şekilde teşhis eder: "*Beni en çok üzen şey ise genel olarak Arap ümmetinin, Nekbe kültüründen ve ruhundan uzak yaşamasıdır! Sanki o felaket hiç başlarına gelmemiş gibi! ...Arap gençliğinin bugünkü ahlaki ve manevi liyakati, Nekbe günlerindeki kadar düşüktür; Arap orduları sayı ve teçhizat olarak artsa bile.*" (el-Emîrî, 1971, s. 20-22). Bu acı tespit, onun şiirindeki eleştirel tonun ve uyanış çağrısının temelini oluşturur. Şiirlerinde, sahte sloganlara, içi boş konferanslara ve eyleme dönüşmeyen sözlere karşı derin bir tepki vardır. Ona göre kurtuluş, nutuk atmakla değil, kurtuluşun yollarına girmekle mümkündür (el-Emîrî, 1971, s. 21). 1955'teki Bandung Konferansı'nda⁸ Doğu liderlerine seslenirken bu ikiyüzlülüğü eleştirir:

يَا قَادَةَ الشَّرْقِ فِي «بَانْدُونْغ» مَعْذِرَةً
إِنْ شَابَ آمَالِي الْكُبْرَى بِكُمْ حَذْرٌ

Ey Bandung'daki Doğu liderleri, af dilerim, büyük umutlarım sizinle endişeyle karıştıysa (el-Emîrî, 1971, s. 32-33).

سَجِلٌ أَقْوَالِكُمْ ضَخْمٌ بِهِ سَيْرٌ
شَتَّى، وَلَكِنَّ سِفْرَ الْفِعْلِ مُخْتَصِرٌ

Sözlerinizin kaydı, çeşitli siretlerle doludur; lâkin amelinizin defteri kısıdır (el-Emîrî, 1971, s. 32-33).

el-Emîrî için en büyük tehlike, bu eylemsizliği ve bölünmüşlüğü yaratan liderlerin kendisidir. Onlar, halklarını aldatan, yabancı güçlerin kuklası haline gelmiş ve ümmetin kutsallarını pazarlık konusu yapmaktan çekinmeyen kişilerdir. Şair, bu liderlerin durumu karşısında duyduğu hayal kırıklığını ve öfkeyi gizlemez:

⁸ Bandung Konferansı: Sömürgecilikle mücadele ve Güney halkları arasında dayanışmayı teşvik etmek amacıyla 1955 yılında Endonezya'da 29 Asya ve Afrika ülkesinin katılımıyla düzenlenen ve Bağlantısızlar Hareketi'nin ilkelerini oluşturan uluslararası konferans. Konferans Filistin meselesini bir ulusal kurtuluş meselesi olarak ele almış, Filistin halkını desteklediğini ve İsrail işgalini reddettiğini teyit etmiştir (Hassûne, 1955, s. 47, 92-93, 114-115, 169).

وَقُلُوبُ مَنْ حَوْلِي حَجَزَ
أُوطَانَ أَكْفَرُ مَنْ كَفَرُوا!
أَبْنَاءُ يَغْرُبُ أَوْ مُضَرُّ!
أَلَى مَجْدُ قَوْمِي وَأَنْدَتُّرُ
فَمَضَى التَّعْجُوبُ وَأَنْحَسَرُ

مَا حِيَلْتِي يَا صَاحِبِي
وَالزَّاعِمُونَ قِيَادَةَ الـ
وَيُفَاخِرُونَ بِأَتَهُمْ
قَدْ كُنْتُ أَعْجَبُ كَيْفَ وَلـ
حَتَّى رَأَيْتُ رَجَالَنَا!

Neyleyeyim ey Dostum? Çevremdekilerin kalpleri taş kesilmiş.

Ve vatanlara liderlik ettiğini iddia edenler, en nankörlerden daha nankör!

Ve övünüyorlar Ya'rub veya Mudar'ın evlatları olmakla!

Şaşıyordum nasıl da kavmimin şanı kaybolup gitti ve yok oldu.

Ta ki adamlarımızı görene kadar! İşte o zaman şaşkınlığım geçti ve dindi (el-Emîrî, 1971, s. 27-28).

Bu gaflet hali sadece liderlerle sınırlı değildir; halkların da bu duruma sessiz kalmasını, sahte sloganlarla oyalanmasını eleştirir. 1967 Nekse⁹ yenilgisinin ardından yazdığı şiirlerde bu uyanış çağrısı daha da keskinleşir. Liderlerin halkı boş sloganlarla nasıl aldattığını ve gerçekleri nasıl gizlediğini acı bir dille ifade eder:

تُ وَزُورُ «نَرْقَى» بِهَا شَرَّ مَرْقَى!
للال، في «مَوْكِبِ التَّحْرُرِ»، سَوْقًا!
خَنَقُوا ثُورَةَ «الْجَمَاهِيرِ» خَنْقًا
نَ «بَكِمْتُمْ، فَلَا تُطِيقُونَ نُطْقًا!

«الشَّيْعَارَاتُ» لِالْخُدَاعِ هُتَافًا
وَيَسَافِقُ الشَّعْبُ الْمُكَبَّلُ بِالْأَغْ
مَوْهُوا «النَّكْبَةَ الضَّرُوسَ»، عَلَيْهِ
أَيُّهَا الصُّمُّ عَن دَوَاهِي «حَزِيرَا

"Sloganlar" aldatmaca için birer haykırış ve yalan, onunla tahribatın nirvanasına yükseliriz!

Zincirlenmiş halk, "kurtuluş alayında" sürüklenir!

O acımasız Nekbe/felaketi kamufle edip ona unutturdular, Halkların devrimini bastırdılar.

Ey "Haziran"ın felaketlerine karşı sağıra dönenler, dilsiz kesildiniz, tek bir kelime edemez oldunuz! (el-Emîrî, 1971, s. 165-167).

Bu dizeler, halkların nasıl bir aldatmaca içinde olduğunu ve "kurtuluş" adı altında aslında esarete sürüklendiğini gösterir. Şair, bu sahte düzene karşı sessiz kalanları "sağırılar" ve "dilsizler" olarak nitelendirerek onları sarsmaya ve bu gaflet uykusundan uyandırmaya çalışır. Liderlerin sadece başarısız değil, aynı zamanda Allah'a karşı küstahlık içinde olduklarını ve yenilginin asıl sebebinin bu manevi çöküş olduğunu belirtir:

⁹ Nekse: 1967 yılındaki Nekse yenilgisi ilk Nekbe'nin yaralarını daha da derinleştirmiş ve Kudüs ile Mescid-i Aksa da dâhil olmak üzere işgal altındaki toprakların alanını genişletmiştir. Nekse, ya da Haziran 1967 Savaşı, Batı literatüründe "Altı Gün Savaşı" olarak bilinir. Bu savaş, bir yanda İsrail ile diğer yanda Mısır, Suriye ve Ürdün arasında 5-10 Haziran 1967 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Savaş, Arap ordularının yenilgisi ve İsrail'in Mısır'dan Sina Yarımadası ve Gazze Şeridi'ni, Ürdün'den Doğu Kudüs dâhil Batı Şeria'yı ve Suriye'den Golan Tepeleri'ni işgal etmesiyle sonuçlanmıştır (Ömer, 2015, s. 382).

قَدْ كَابَرُوا اللَّهَ، وَاسْتَدْعَلُوا عَلَى سَفِهِ
وَأَعْلَنُواهَا، وَمَا خَاضُوا مَعَامِعَهَا!
مُنَى كَوَاذِبُ، دَعْوَى غَيْرُ مُعْتَنَقِ!
وَلَا أَعَدُّوا لَهَا إِعْدَادَ ذِي حَدَقِ!
هَذِي جَحَافِلُهُمْ مُهَزِّمَةُ الْمِرْقِ فَكَانَ مِنْ أَمْرِنَا مَا كَانَ مِنْ فَتْلِ

Allah'a karşı küstahlaştılar, akılsızca böbürlendiler, yalan dolan kuruntular, benimsenmeyen davalarla!

Onu ilan ettiler, ama savaşına girmediler! Ve ustaca bir hazırlık yapmadılar!

İşte bu yüzden başarısızlık bizim sonumuz oldu. İşte onların orduları perişan halde mağlup! (el-Emîrî, 1968, s. 15-16).

el-Emîrî için uyanış, sadece siyasi bir bilinçlenme değil, aynı zamanda ahlaki ve manevi bir diriliştir. Çözüm, ümmetin kendi kimliğine, tarihine ve inancına dönmesinde yatar. Gafletten kurtulmak, sahte liderleri ve ithal ideolojileri redderek yeniden İslam'ın birleştirici ve diriltici sancağı altında toplanmakla mümkündür.

3.2. Metanete ve Silahlı Mücadeleye Davet

Ömer Bahâeddin el-Emîrî'nin şiirinde ümmetin içinde bulunduğu gaflet halinin teşhisi, asla bir umutsuzlukla veya karamsarlıkla sonuçlanmaz. Aksine, bu teşhis, bir tedavi reçetesinin ilk adımıdır. Hastalığı tüm çıplaklığıyla ortaya koyduktan sonra şair, direnişi, metaneti ve silahlı mücadeleyi kurtuluşun ve onurun yeniden kazanılmasının yegâne yolu olarak işaret eder. Onun için pasif bir bekleyiş veya zalimin insafına sığınmak, zilleti kabullenmektir. Gerçek onur, ancak bedeli ödenerek, mücadele edilerek ve düşmanın anladığı tek dil olan güç diliyle konuşularak geri alınabilir.

Şair, laf üretmekle yetinen, eyleme geçmeyen konferansları ve liderleri sert bir dille eleştirir. Ona göre, yenilginin utancını temizleyecek tek şey, fedakârlık ve kararlılıkla yürütülen bir mücadeledir:

خَزِيُّ الْهَزِيمَةِ لَا يَجْتَنُّ شَأْفَتَهُ¹⁰
دَعَائِمُ الْمَجْدِ: إِيْمَانٌ وَمَعْرِفَةٌ
غَيْرُ الْكِفَاحِ، فَمَا يُجْدِيهِ مُؤْتَمَرُ
وَعُدَّةٌ وَعَدِيدٌ لِأَلَى صَبْرُوا

Yenilginin utancını, mücadeleden başkası kökünden söküp atamaz; konferanslarda fayda vermez?

Yüceliğin dayanakları şunlardır: İman, bilgi, donanım ve sabredenler için yeterli insan gücü (el-Emîrî, 1971, s. 32-33).

Bu dizeler, el-Emîrî'nin direniş felsefesinin bir özetidir. Zafer; iman, bilgi (strateji), maddi hazırlık (donanım) ve sabırlı insan gücünün birleşiminden doğar. Şairin gözünde mücadele (*kifâh*), sadece fiziksel bir eylem değil, aynı zamanda manevi bir arınma sürecidir. Yenilginin getirdiği zillet ve onursuzluk, ancak bedel ödenerek, kan ve ter dökülerek temizlenebilecek bir lekedir. Konferanslar ise bu lekeyi sadece daha parlak sözlerle örten, ancak asla ortadan kaldırmayan nafîle çabalarıdır. Zaferin dayanaklarını sayarken "imani" ilk sıraya koyması, onun direniş anlayışının temelini ortaya koyar: Strateji, teçhizat ve asker sayısı ancak sağlam bir inanç temeli üzerine inşa edildiğinde anlamlı ve kalıcı bir zafere dönüşebilir.

Bu temelden hareketle, ümmete yönelik çağrısı net, keskin ve coşkuludur. Bu çağrı, sadece Araplara değil, İslam kimliğini taşıyan herkese yöneliktir:

يَا أُمَّةَ الْعَرَبِ وَالْإِسْلَامِ حَيِّ عَلَى الْ—جِهَادِ، أَنْ أَوَانَ الرَّحْفِ فَاسْتَبَقُوا...

Ey Arap milleti, ey İslam ümmeti, haydi cihada, artık saldırı zamanı, koşun... (el-Emîrî, 1971, s. 53).

¹⁰ يَجْتَنُّ شَأْفَتَهُ: Kökünden söküp almak (İbn Manzûr, 1993, c. 2, s. 126; c. 9, s. 168).

Bu sadece retorik bir coşku ifadesi değil, aynı zamanda kurtuluş için tek yolun cihad olduğuna dair derin bir inancın ilanıdır. *el-Hezîme ve'l-Fecr* divanında, 1967 yenilgisinin acısını tasvir ederken dahi umudunu yitirmez ve zaferin formülünü yeniden hatırlatır:

وَالْتَّصَّرُ بِالصَّبْرِ وَالْإِيمَانِ مَعْقِدُهُ وَالْمَجْدُ بِالْعَزْمِ وَالْإِعْدَادِ وَالسَّبَقِ

Zaferin düğüm noktası sabır ve imandır; şanı elde etmek ise azim, hazırlık ve önde gitmekle olur (el-Emîrî, 1968, s. 19).

Sabır ve iman, silahlı mücadeleyi de içeren direnişin manevi yakıtıdır.

Şair, mücadelenin sadece dış düşmana karşı olmadığını da vurgular. *Min Vahyi Filistîn* divanında yer alan "Adüvvân" (iki Düşman) başlıklı şiirinde, ümmetin aynı anda iki düşmanla savaştığını belirtir. Biri, hilesi ve savaşı aşikâr olan dış düşman Siyonistlerdir. Daha tehlikeli olan ikinci düşman ise, kendi halkına zulmederek adeta düşmanının ahlakına bürünmüş ve şairin tırnak içinde "Yahudi ahlakı" olarak betimlediği, "içimizden" bir yöneticidir:

عَدُوُّ صُرَاخٍ، سَافِرُ الْكَيْدِ وَالْوَعَى
«يَهُودُ»، وَهَلْ أَخْنَى وَأَشْنَا وَأَمْكَرُ
وَأَخَرُ «أَخْلَاقُ الْيَهُودِ» تَحَكَّمَتْ
بِهِ، حَاكِمٌ مِنَّا يَجُورُ وَيَغْدِرُ!

Biri açık düşman, hilesi ve savaşı aşikâr "Yahudiler"; daha alçak, daha kötü ve daha kurnazı var mı?

Diğeri ise "Yahudi ahlakının" hükmettiği; bizden bir yönetici ki, zulmeder ve hainlik eder! (el-Emîrî, 1971, s. 124).

Bu tespit, mücadelenin çift yönlü olması gerektiğini gösterir: Hem dış işgale karşı hem de içerdeki yozlaşma ve ihanete karşı bir direniş. Bu iç düşman alt edilmeden, dış düşmana karşı verilecek mücadelenin tam bir zafere ulaşması mümkün değildir.

Şairin mücadele çağrısı, özellikle liderlere yöneliktir. Onları, halkın gücünü İslam sancağı altında birleştirmeye ve korkaklığı bir kenara bırakarak savaş meydanına atılmaya davet eder. *Melhametü'n-Nasr* divanında yer alan bir kasidede, bir liderin şahsında tüm yöneticilere seslenerek izlenmesi gereken yol haritasını çizer:

فَاجْمَعِ عَلَى اللَّهِ الْعِبَا
وَجِدْ صُفُوفَ الْعُرْبِ بِأَلْ
فَالْقَوْمِ فِي الصَّفِّ الْمَشْتَأْتِ
وَأَمْدُدْ «فَلَسْطِينَ» السَّلِي
وَأَشْدُدْ عَلَى أَعْدَائِهَا أَلْ
وَحُضِّ الْوَعَى، فَالْتَّصَّرْ حَفْ
دَ، فَاتِّبِعْ رَبُّ الْعِبَادِ
إِسْلَامَ وَأَنْتَهَجِ الرَّشَادِ
تَ لَيْسَ يَنْفَعُهُمْ عَتَادِ
بَةَ بِالْمُضَمَّرَةِ الْجِيَادِ¹¹
بَاغِينَ بِالْقَوْمِ التَّيَادِ
قُ وَالطُّغَاءُ إِلَى نَفَادِ

Kulları Allah'ın sözüne çağırıp birleştir, zira O kulların Rabbidir.

Arapların saflarını İslam ile birleştir ve yönelt doğru yola.

Safları dağılmış kavme hiçbir teçhizat vermez fayda.

¹¹ المضمرة الجياد: Özel bir eğitim ve bakımdan geçirilerek yarış veya savaş için hazırlanmış At (İbn Manzûr, 1993, c. 4, s. 491-492).

Ve yardım et gaspedilmiş "Filistin'e" savaşçı hazırlıklı atlarla.

Onun düşmanlarına, O zorbalara saldır çetin kavimle.

Ve savaşa atıl; çünkü zafer haktır ve zalimler mahkûmdur yok olmaya (el-Emîrî, 1974, s. 20-22).

Bu dizeler, el-Emîrî'nin stratejik vizyonunu açıkça ortaya koyar. Ona göre askeri teçhizat ve maddi güç, ancak manevi bir birlik ve doğru bir ideolojik zemin (İslam) üzerine kurulduğunda etkilidir. Birlik olmadan teçhizat işe yaramaz. Bu birlik sağlandıktan sonra atılacak adımlar ise nettir: Gasp edilmiş Filistin'e somut askeri destek sağlamak ve zalim düşmanın üzerine cesurca yürümek. Şair için zafer, bir ihtimal değil, bu şartlar yerine getirildiğinde gerçekleşmesi kaçınılmaz olan ilahi bir vaattir.

3.3. Filistin Ulusal Kurtuluş Örgütü Fetih'e Övgü

Ömer Bahâeddin el-Emîrî'nin şiiri, direnişin sahadaki somut tezahürlerini büyük bir coşkuyla selamlar. 1960'ların ortalarından itibaren Filistin direniş sahnesinde belirginleşen fedai eylemleri ve bu eylemlerin öncüsü olan "Fetih" hareketi, onun şiirinde özel bir yer bulur. O, bu hareketi, Arap rejimlerinin acziyetine ve eylemsizliğine bir cevap, ümmetin vicdanından doğan bir umut ışığı olarak görür. Ancak bu övgü, koşulsuz bir partizanlık değildir. Aksine, bir nasihat ve yönlendirme sorumluluğu içerir. Şair, Fetih'i İslam'ın yolundan ayrılmamaya, takvaya sarılmaya ve mücadelesini Allah rızası için sürdürmeye davet eder.

Emîri Fetih'e doğrudan seslenir ve 1968'deki Karameh Muharebesi'nde¹² kazanılan zafere telmihte bulunarak ilahi desteği hatırlatır. Bu muharebe, 1967 yenilgisinin ardından gelen ilk askeri başarı olması sebebiyle Arap dünyasında büyük bir moral kaynağı olmuştur. el-Emîrî, bu zaferi dünyevi bir başarı olarak değil, ilahi bir müdahale olarak görür ve onu İslam tarihinin en büyük zaferi olan Bedir Gazvesi ile ilişkilendirir:

فَيَا «فَتْحُ» هَذِي يَدُ اللَّهِ مُدِّي إِلَيْهَا يَدًا، وَاسْتَزِيدِي الْعَطَاءَ
أَمَا أَبْصَرَ الْأَوْفِيَاءَ الْمَلَائِكُ يَوْمَ «الْكَرَامَةِ» فِي الْأَوْفِيَاءِ؟

Ey "Fetih", işte bu Allah'ın elidir, ona bir el uzat ve ihsanını artır.

O vefalılar, "Karameh Muharebesi" gününde melekleri vefalılarının yanında görmediler mi? (el-Emîrî, 1971, s. 16-17).

مَا بَيْنَ «بَدْرٍ» وَ«الْكَرَامَةِ» عُرْوَةٌ قُدْسِيَّةٌ، وَمَلَائِكُ أَرْحَامُ

"Bedir" ile "Kerameh" arasında kutsal bir halka vardır ve melekler (onlar arasında) bir bağıdır (el-Emîrî, 1970, s. 24).

Bedir'de müminlere yardım eden meleklerin, Kerameh'te de vefalı mücahitlerin yanında olduğunu imâ ederek, Fetih hareketinin mücadelesini kutsal bir tarih zincirine eklemeler. Bu, harekete hem büyük bir onur verir hem de büyük bir sorumluluk yükler. Bu nedenle şair, övgüsünün hemen ardından nasihatini sıralar ve hareketin geleceğine dair endişelerini dile getirir:

يَا «فَتْحُ» أَمْ «الْعَاصِفَاتُ» تَيْقِظِي يُخْشَى عَلَى عَزَمَاتِكَ الْإِزْغَامُ
وَيُخَافُ أَنْ يَطْغَى عَلَيْكَ مِنَ الْعِدَا بَعْدَ الْهُدَى، الْإِغْرَاقُ وَالْإِفْخَامُ

¹² Karameh Muharebesi: 21 Mart 1968 tarihinde Ürdün ordusu ve Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) -Fetih hareketi büyük kısmını oluşturyordu- ile İsrail işgal ordusu arasında gerçekleşmiştir. Savaş 21 Mart 1968'de bir tarafta Ürdün ordusu ve el-Fetih'in çoğunlukta olduğu Filistin Kurtuluş Örgütü, diğer tarafta ise İsrail işgal ordusu arasında gerçekleşmiştir. Savaş Ürdün toprakları içinde Ürdün Nehri'nin doğusundaki Kerame bölgesinde gerçekleşti. Ürdün'den işgal altındaki topraklara doğru başlatılan Fedai operasyonlarına yanıt olarak meydana geldi. Ürdün güçleri ve direniş hareketleri İsrail saldırısını püskürtmeyi başardı ve ağır kayıplar verdirerek onları geri çekilmeye zorladı. Bu muharebe 1967'deki Neksedden sonra kazanılan ilk zafer olarak kabul edilir (Sâlih, 2020, s. 2-4, 22-26).

لِيَفْتَّ فِي عَضُدٍ «الْفِدَاءِ» مُرَاوَعًا بِاسْمِ السَّلَامِ، وَ«سَلْمُهُ» اسْتِسْلَامٌ!

Ey "Fetih", ey kasırgaların anası, uyanık ol, azminin zorla bastırılmasından korkulur.

Ve korkarım ki, doğru yoldayken düşmanın yıpratma ve sızma taktikleri seni yoldan çıkarır.

"Feda"nın gücünü kırmak için barış adına aldatici bir şekilde, oysa onların gözünde barış teslim olmaktır! (el-Emîrî, 1970, s. 22).

Şair, Fetih hareketinin başarısını ve meşruiyetini, Allah'ın yardımına ve İslamî ilkelere bağlılığına endeksler. Onu, selefin yolunun bir devamı olarak görür ve müminlerin ona olan bağlılığının sebebini bu İslami temele dayandırır:

مَا أَنْتِ إِلَّا «الْفَتْحُ» مِنْ سَلْفٍ مَضَوْا لَّهُمْ عَلَيْنَا مَوْثِقٌ، وَذِمَامٌ¹³
بِاللَّهِ فُؤْمَتِ، وَبِاسْمِهِ وَبِحَقِّهِ لَكَ مِنْ رِقَابِ الْمُؤْمِنِينَ زِمَامٌ

Sen, ancak bizlere ahdi ve zimmeti olan geçmiş bir selefin Fethisin.

Sen Allah'la, O'nun ismiyle, O'nun hakkıyla kıyama durdun. İnananların gönül bağlılığı da bu yüzden sanadır (el-Emîrî, 1970, s. 23).

Bu dizeler, el-Emîrî'nin direniş örgütlerine bakışını özetler: Onların gücü ve meşruiyeti, seküler ideolojilerden değil, Allah'a ve ümmetin tarihsel mirasına olan bağlılıklarından gelir. Bu İslami kimlik korunduğu sürece, hareket zafere ulaşma potansiyelini taşır; ancak bu kimlikten uzaklaştığı anda, hem meşruiyetini hem de gücünü yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalır.

3.4. İntifadaya Destek ve Kahramanlıkları Yüceltme

1987'de patlak veren ve "Taş İntifadası" olarak bilinen Birinci Filistin İntifadası¹⁴, el-Emîrî'nin şiirinde direniş temasının zirveye ulaştığı bir dönüm noktası olur. Şair, bu halk hareketinde, özellikle de çocukların ve gençlerin en modern silahlara karşı taşlarla karşı koymasında, imanın maddeye üstünlüğünün ve zulmü reddeden fitratın en saf halini görür. Bu döneme adadığı *Hicâratün min Siccîl* divanı, İntifada kahramanlıklarına yazılmış bir destan niteliğindedir. Divanın adı bile başlı başına bir manifestodur. "Siccil", Kur'an-ı Kerim'de Ebrehe'nin fil ordusunu helak eden Ebabel kuşlarının attığı taşları ifade eder (Fil, 105/1-5). Şair bu başlıkla, Filistinli çocukların attığı sıradan taşları, ilahi bir misyonla yüklenmiş kutsal silahlara dönüştürür.

El-Emîrî, divanın girişinde İntifada'yı şöyle tanımlar: *"Bu, zulmü ve aşağılanmayı reddeden fitratın saflığından ve Allah'a olan imanın izzetinden, O'nun desteğine ve yönlendirmesine olan güvenden, davanın adaletine ve uğruna ölümü göze alarak hayatını feda edecek kadar değerli olduğuna dair sarsılmaz bir inançtan kaynaklanan, son derece coşkulu ve içten bir atılımdır!"* (el-Emîrî, 1989, s. 19).

İntifada'nın toplumsal bir seferberlik olduğunu, kadınların güçlerinde erkekler gibi olduğu, küçüklerin büyüklere önderlik ettiği topyekûn bir direniş olduğunu vurgular:

صَارَ التِّسَاءُ رَجَالًا قَادَ الصِّغَارَ الْكِبَارًا

¹³ ذِمَامٌ: Ahit, söz, hak, güvence (İbn Manzûr, 1993, c. 12, s. 221).

¹⁴ Birinci Filistin İntifadası; aynı zamanda Taş İntifadası ve Filistin Halk İntifadası olarak da bilinir, hatta Taş Çocuklar İntifadası adıyla da anılır. Filistin halkının İsrail işgaline karşı bir direniş biçimidir. İntifada, Aralık 1987'nin başlarında Gazze Şeridi'ndeki Cibaliye kampında, bir İsraili yerleşimcinin dört Filistinliyi kasten ezerek şehit etmesiyle patlak verdi ve kısa sürede Batı Şeria ile Kudüs'e yayıldı. Bu İntifada, tezâhürat-miting, grev, taş kullanarak çatışma, ekonomik boykot ve diğer sivil isyan şekillerini içeren geniş çaplı halkın katılımıyla öne çıktı. Filistin mücadelesi tarihinde önemli bir dönüm noktası teşkil etmiş, Filistin davasının uluslararası ve medya gündeminin ön plana taşınmasına katkıda bulunmuştur (en-Neşşâş, 1994, s. 89-100).

مِنْ كُلِّ فَجِّ عَمِيقٍ   أَفْوَاجُهُمْ تَتَبَارَى..!
الْعَزْمُ فَلَّ حَدِيدًا   وَالْكَفُّ تَرْمِي حِجَارًا..!
فَكُلُّ قَذْفَةٍ زَنَدٍ   تَصُدُّ ثُمَّ عِيَارًا!

Kadınlar Erkek libasına büründüler... Küçükler büyüklere önderlik etti.

Her derin vadiden... Kafileleri yarışır!

Azim, demiri (Silahı) eritti... Ve el taşları fırlatır!

Her bir bileğin atışı... Orada bir mermiyi durdurur! (el-Emîrî, 1989, s. 72-74).

Şair, *İntisârat Yehûdiyye* (Yahudi Zaferleri) başlıklı şiirinde, işgal ordusunun acımasızlığını ve silahsız bir halk karşısındaki sahte zaferlerini ortaya koymak için keskin bir ironi kullanır. Üç sahne halinde, İsrail askerlerinin bir çocuğa, dört gence ve bir kız ile annesine karşı işlediği suçları alaycı bir dille "zafer" olarak nitelendirerek anlatır. Birinci sahnede, masum bir çocuğa işkence edip öldüren askerlere şöyle seslenir:

أَجُودَ «إِسْرَائِيلَ»... يَا   «رَمَزَ» الْجِدَارَةِ... وَالْحَضَارَةَ..!
هَيَّا... أَقْتُلُوا الطِّفْلَ الْفَاسِدَ   طِينِيَّ وَاتَّخِذُوا عُصَارَةَ..
مِنْ دَمْعِهِ.. وَدِمَائِهِ..   وَتَبَادَلُوا الْكَأْسَ الْمُدَارَةَ
سَجِّلْ أَيَا تَارِيخِ، لِي   جَيْشِ الْيَهُودِيِّ أَنْتِصَارَةَ!

Ey "İsrail" askerleri... Ey becerinin... Ve medeniyetin "sembölü"!

Haydi... Filistinli çocuğu öldürün ve özünü alın...

Gözyaşlarından ve kanlarından... Dolaşan kadehi birbirinize uzatın.

Ey tarih, Yahudi ordusunun zaferini kaydet! (el-Emîrî, 1989, s. 121-122).

أَجُودَ «إِسْرَائِيلَ»... «أَزْ»   بَعَّةً» أَتَارُوا زَوْبَعَةً..!
عِشْرُونَ أَنْتُمْ... فَلْيَسِدْ   دِ كُلِّ فَرْدٍ مِذْقَعَةً
مَرْحَى.. جُودَ «يَهُودَ»..! قَدْ   أَسِرَ الشَّبَابُ الْأَرْبَعَةَ..!
هَيَّا... ازْكُلُوهُمْ.. وَارْجُمُو   هُمْ... بِالْحَصَى.. وَالْمِقْرَعَةَ..!
وَتَمَتَّعُوا بِفَنَائِهِمْ...   وَتَدَاوَلُوا كَأْسًا مُدَارَةَ

Ey İsrail" askerleri... "Dört kişi" fırtına kopardı!

Siz yirmisiniz... Her biriniz silahını doğrultsun!

Aferin size, ey "Yahudi" askerleri! Dört genç esir alındı bile!

Haydi... Onları taşılayın tekmeyle ve sopalarla vurun!

Onların yok oluşundan zevk alın... Ve kadehi aranızda dolaştırıp çevirin (el-Emîrî, 1989, s. 123-124).

حَبَبَتِ الْقَدَارَةَ.. وَالْعَهَارَةَ..
بَصَقَتْ عَلَيْكُمْ بِالْحِجَارَةَ..
رَشَّاشٌ، صُوبُوا مِنْهُ نَارَهُ
هُ... وَأُمَّهَا هَجَمَتْ مُتَّارَةَ..
طَرَحَتْ... فَتَادُوا بِالْبِشَارَةَ!..
وَتَدَاوَلُوا كَأَسَا مُدَارَةَ

أَجْنُودَ «إِسْرَائِيلَ»... يَا
هُذِي «فَتَاةَ الْقُدْسِ» قَدْ
لَا تَهْرُبُوا... بَلْ سَدِّدُوا الر
هَا قَدْ تَجَنَّدَتْ¹⁵ الْفَتَا
وَأَصَابَهَا الرَّشَّاشُ، فَأَنْ
قَاتَلُوا الْفَتَاةَ.. وَأُمَّهَا

"İsrail" askerleri... Ey pisliğin ve ahlaksızlığın dibi...

İşte "Kudüs kızı" üzerinize taşlarla tükürdü...

Kaçmayın... Makineli tüfeği doğrultun, mermi yağdırın!

İşte genç kız yere serildi... Annesi ise hiddetle saldırdı...

Makineli tüfek onu da vurdu, yere düştü... Müjdeleler olsun diye sesleri yükseldi!

Genç kızı ve annesini öldürdüler, kadehi aralarında dolaştırıp çevirdiler (el-Emîrî, 1989, s. 125-126).

Bu acı ironi, işgalin ahlaki çöküşünü ve vahşetini gözler önüne sererken, aynı zamanda direnişin haklılığını ve ahlaki üstünlüğünü vurgular. *Tıflü Filistinî'l-Mârid* (İsyankâr Filistinli Çocuk) kasidesinde, İntifada çocuğunun efsanevi bir portresini çizer. Bu çocuk, artık bireysel bir varlık değil, bir ümmetin dirilişini simgeleyen bir arketiptir. Korku zincirlerini kırmış, "Allahu Ekber" nidalarıyla ölüme meydan okuyan, sol eliyle göğsündeki yarayı tutarken sağ eliyle Kur'an'ı kaldıran bir kahramandır:

صَائِحًا: اللَّهُ أَكْبَرُ...

وَأَنْبَرَى مِنْ سِجْنِهِ، مِثْلَ شِهَابٍ... وَتَحَرَّرَ...

ضَاقَ بِالْفُؤْمِ... وَاسْتَعَلَى عَلَيْهِ... فَتَكَسَّرَ...

Haykırarak: Allahu Ekber...

Dar geldi ona Güğüm... Ve yükseldi, üzerine çıktı... Derken parçalandı... Ve zindanından fırladı, Bir meteor gibi... Ve özgürleşti...

وَالْيَدُ الْيُمْنَى بِهَا الْقُرْآنُ... مِلءَ الْكُونِ... يَزْأَنُ..

كَفَّهُ الْيَسْرَى تَضُمُّ الْجُرْحَ، فِي الصَّدْرِ الْمُعَقَّرِ...

وَهُوَ يَشْتَدُّ... وَلَا يَزِيدُ يَمْضِي كَالْعَضَنَفَرِ...

Sol eli yarayı sarar. Toz-toprağa bulaşmış göğsünde... Sağ elinde ise Kur'an var... Evrene duyurur... Kükrer...

Ve o daha da kuvvetlenir... Geri dönmez, aslan gibi ilerler... (el-Emîrî, 1989, s. 81-87).

Bu imge, el-Emîrî'nin direniş anlayışının özünü yansıtır: Fiziksel acıya rağmen manevi güçten beslenen, kaynağını imandan (Kur'an) alan ve asla geri adım atmayan bir kararlılığı yansıtmaktadır.

¹⁵ جَنْدَل: Taş veya sert zemin (İbn Fâris, 1972, c. 1, s. 512).

3.5. Cihat: Kurtuluşa Giden Tek Yol

el-Emîrî'nin şiirindeki direniş temasının ulaştığı nihai nokta, cihadın kurtuluş için tek ve meşru yol olduğu fikridir. Şair için cihad, sadece silahlı çatışmadan ibaret değildir; ahlaki, manevi, fikrî ve maddi tüm enerjileri Allah yolunda, hakkı üstün kılmak ve zulmü ortadan kaldırmak için seferber etmeyi içeren kapsamlı bir kavramdır. Ancak bu kapsamlı tanım, Filistin bağlamında silahlı mücadeleyi dışlamaz, bilakis onu zorunlu ve kaçınılmaz bir parça olarak görür.

Şair, barışçıl çözümlerden ve uluslararası diplomasiden umudunu kesmiştir. Mektuplarından birinde belirttiği gibi, "Nekbe'nin kaygan zemini hâlâ aynı zemindir" ve bunun sebebi "Arap hükümdarlarının bölünmüşlüğü" ve "inatçı gaddar düşmanlar" karşısındaki acizyetleridir (el-Emîrî, 1971, s. 21). Bu nedenle çözüm, dışarıdan değil, ümmetin kendi içinden, kendi gücünden ve inancından doğacaktır.

وَأَنَّهُ لِيَجْهَدَ حَتَّى النَّصْرِ... وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

... Bu zafere dek bir cihattır... Büyük ve Yüce olan Allah'tan başka hiçbir yardım ve güç yoktur (el-Emîrî, 1989, s. 28).

Bu cümle, onun vizyonunu özetler: Cihat bir süreç, zafer ise kaçınılmaz bir sonuçtur.

Şair, bu çağrısını en net ve en coşkulu şekilde *Min Vahyi Filistîn* divanında yapar. Buradaki seslenişi, sadece siyasi bir toplanma çağrısı değil, ezandaki "Hayye ale's-Salâh" (Haydi namaza) nidasını andıran kutsal bir davettir:

يَا أُمَّةَ الْعَرَبِ وَالْإِسْلَامِ حَيَّ عَلَى الْجِهَادِ، أَنْ أَوَانَ الرَّحْفِ فَاسْتَبِقُوا...

Ey Arap milleti, ey İslam ümmeti, haydi cihada, artık saldırı zamanı, koşun... (el-Emîrî, 1971, s. 53).

Bu dize, cihadı, namaz gibi ertelenemez ve kaçınılmaz bir İslami görev mertebesine yükseltir. Zamanın geldiğini "فَاسْتَبِقُوا" belirterek, atalete yer olmadığını altını çizer.

Şair, Filistin'deki cihadın, Aksa'da namaz kılınacak güne dek süreceğini ifade ederek ruhani ve maddi egemenliğin birleştiği bir gelecek vizyonu sunar. Bu vizyon, yaşlı neslin mücadelesini genç neslin devralacağı, sürekliliği olan bir ahittir:

سَأُوَالِي جِهَادَنَا فِي فِلَسْطِينِ
مَوْعِدٌ مُبْرَمٌ إِذَا مَاتَ عَنْهُ
عَلِمُ الْكُونِ فِي عَدِيٍّ، وَنَشِيدُ الْ
نَنْ نُقِيمُ الصَّلَاةَ فِي «أَقْصَانَا»
شَيْخُنَا الْقَرْمُ¹⁶ فِيهِ يَنْمُو فَتَانَا
كُونَ طُرًّا وَخَطَّنَا وَخَطَانَا

Filistin'de cihadımız devam edecek, namazı "Aksa'mızda" kılacağız.

Bu, kesinleşmiş bir vaattir: Ona önderimiz yaşlı yiğidimiz ulaşmasa bile, içinde genç delikanlımız büyüyecek.

Yarının evrensel sancağı ve kâinatın marşı, tamamen bizim adımlarımız ve çizgimiz olacak (el-Emîrî, 1989, s. 145).

Şair, Filistin'deki cihadın, Aksa'da namaz kılınacak güne dek süreceğini ifade ederek ruhani ve maddi egemenliğin birleştiği bir gelecek vizyonu sunar. Bu vizyon, yaşlı neslin mücadelesini genç neslin devralacağı, sürekliliği olan bir ahittir.

¹⁶ الْقَرْمُ: Azametli önder-lider (İbn Manzûr, 1993, c. 12, s. 473).

Bu mücadele sadece Filistin'in kurtuluşuyla sınırlı değildir; aynı zamanda hak ve adaletin evrensel bir sancağı ve marşı haline gelecektir. Şair, bu davanın Allah'a olan iman ve gelecek nesillere duyulan güvenle kesin bir zafere ulaşacağına inanır. Bu zafer, yalnızca toprağın geri kazanılması değil, aynı zamanda adalet ve onur değerlerinin hakim olduğu bir devletin kurulmasını da içerir.

Şiirlerinde bu fikir, farklı bağlamlarda tekrar tekrar vurgulanır. Mescid-i Aksa yangını sonrası ümmete seslenirken şöyle der:

يَا أُمَّةَ الْمَجْدِ الْغَرِيقِ، تَوْتَبِي فَالْتَّصِرُ حَقُّكَ، وَالْجِهَادُ لِرَامٍ

Ey Şanı batmakta olan ümmet, yürekle, çünkü zafer senin hakkındır ve bunun için cihad farzdır (el-Emîrî, 1970, s. 20).

Burada "cihad" kelimesi, bir seçenek değil, zafer hakkını elde etmek için yerine getirilmesi gereken "farz" (*lizam*) bir görev olarak sunulur. Şair, İntifada'yı tanımlarken de aynı ısrarı gösterir ve bu halk hareketini en yüce mertebeye, yani cihada yükseltir:

لَا تَقُولُوا «انْتِفَاضَةً»... بَلْ جِهَادٌ رَاسِخُ الْعَزْمِ مُبْرَمٌ إِصْرَارُهُ

İntifada demeyin... O, bir cihattır! Derinlere kök salmış bir azim ve sarsılmaz bir kararlılık ile (el-Emîrî, 1989, s. 102).

Bu ısrar, mücadelenin kutsallığını ve ciddiyetini vurgular. El-Emîrî'nin cihat çağrısı, kör bir şiddet çağrısı değil, meşru bir hakkı savunmak ve kutsalları korumak için onurlu bir duruşa davettir.

Sonuç

Bu kapsamlı incelemenin ortaya koyduğu üzere, Ömer Bahâeddin el-Emîrî'nin Filistin ile ilişkisi, geçici bir edebi etkileşimden öte, derin bir ideolojik, akidevî ve varoluşsal bağlılıktır. Filistin davası, onun şiir projesinin zirvesinde yer almış, bu konudaki vizyonu dinî, insanî ve direniş boyutlarını içeren bütüncül bir perspektife sahip olmuştur. Şair, şiirini Filistin davasını ruhlara nakşetmeyi ve zafer ile kurtuluş anına dek bu davayı nesillerin hafızasında canlı tutmayı amaçlayan bir araç olarak kullanmıştır.

Sanatsal açıdan ise, el-Emîrî'nin Filistin şiirleri, güçlü bir yapıya, Kur'an, Sünnet ve İslam tarihinden yapılan iktibaslar ve ilhamlarla şekillenen zengin bir içeriğe sahiptir. Onun direniş şiiri, sadece bir ağıt ve feryat olmaktan çıkarak, ümmetin vicdanını harekete geçiren, gafletten uyanmaya çağırın, mücadele azmini aşılardan ve ilahi zafere olan sarsılmaz bir inancı ilan eden bir manifestoya dönüşmüştür. Sonuç olarak, el-Emîrî, adanmış hayatı ve güçlü kalemiyle, Filistin direniş edebiyatının en samimi, en derinlikli ve en İslami seslerinden biri olarak tarihteki onurlu yerini almıştır.

- ❖ **“Yapay Zeka Kullanımı:** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.”

Bibliography

- Ebû Gudde, A. (1997). Terâcimü sitte min fuḫahâ'î'l-âlemi'l-İslâmî fi'l-ḫarnî'r-râbi' aşer ve âşâruhümü'l-fıḫıyye. Mektebül-Matbûâtî'l-İslâmiyye.
- el-Emîrî, Ö. B. (1968). el-Hezîme ve'l-Fecr. Dâru'l-Beyân.
- el-Emîrî, Ö. B. (1970). el-Aksâ ve Feth ve'l-Kimme.
- el-Emîrî, Ö. B. (1971). Min Vahyi Filistîn. Dâru'l-Feth.
- el-Emîrî, Ö. B. (1974). Melhametü'n-Nasr. Dâru'l-Kur'âni'l-Kerîm.
- el-Emîrî, Ö. B. (1978). Ümmî. Dâru'l-Feth.
- el-Emîrî, Ö. B. (1989). Hicâratün min Siccîl. Dâru's-Sekâfe.
- el-Gazzî, K. el-P. el-H. (1992). Nehrü'z-zeheb fi târîhi Haleb (Ş. Şa's & M. Fâhûrî, Ta'lîk.). Dâru'l-Kalemi'l-Arabî. (2. Basım).
- Hassûne, M. A. (1955). el-Mü'temerü'l-Asyeviyyü'l-İfrîkiyyü'l-evvel el-ma'ḫud fi Bandung bi-Endûnişyâ (18-24 Nîsân 1955). Matâbiu Cerîdeti's-Sabâh.
- Heyetü't-Tahrîr. (2008). es-Sîretü'z-zâtiyye li's-şâ'ir Ömer Bahâeddin el-Emîrî. Mecelletü'l-Edebi'l-İslâmî, 60, 94.
- el-Hilêbî, H. S. (2006). Ömer Bahâeddin el-Emîrî şâ'irü'l-insâniyyeti'l-mü'mine. Menşûrâtü Nâdî Câzân el-Edebî.
- el-Hilêbî, H. S. (2009). el-Binâ'ü'l-fennî fi şî'ri Ömer Bahâeddin el-Emîrî. Nâdî el-Ahsâ el-Edebî.
- İbn Fâris, A. (1972). Mu'cemü meḫâyisi'l-luğa (A. M. Hârûn, Ed.). Şeriketü Mektebe ve Matbaati Mustafâ el-Bâbî el-Halebî ve Evlâduh.
- İbn Manzûr, C. M. (1993). Lisânü'l-Arab. Dâru Sâdir.
- İsat, H., & Zubeyde, S. (2019). el-Ma'na eş-Şî'ri fi's-Şî'ri'l-Mültezem Ömer Bahâeddin el-Emîrî Ünmûzecen. Câmi'atu İbn Haldun Üniversitesi - Tiaret.
- Kur'an-ı Kerim.
- Polat, H., & Meşe, R., (2024). Filistinli Şair Abdürrahim Mahmûd ve Direniş Şiirleri. *Mevzu Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 601-633.
- Min'e-şî'ri'l-İslâmiyyi'l-ḥadîs: Şu'arâ'ü Râbiḫati'l-edebi'l-İslâmî. (2005). Mektebetü'l-Ubeykân.
- en-Nedvî, M. E. (2006). Ebü'l-Ḥasen en-Nedvî el-âlimü'l-mürebî ve'd-dâ'iyetü'l-ḫakîm. Dâru'l-Kalem.
- en-Neşşâş, A. (1994). el-İntifâdatü'l-Filistîniyyetü'l-kübâ. Dâru'l-Yenâbî'.
- Ömer, A. K. (2015). Hîşânü Tîrvâde: el-Gâratü'l-fikriyye 'ale'd-diyâri's-sünniyye (M. M. eş-Şerîf, Sunuş.). Dâru'l-Kamerî. (3. Basım).
- er-Rifâî, B. (2011). Yevmiyyât ve eyyâm Ömer Bahâeddin el-Emîrî. Dâru'l-Feth.
- Sâlih, M. M. (2020). Ma'reketü'l-Kerâme 21 Mârs 1968 kemâ ta'kisühâ el-veşâ'îku'l-Berîḫâniyye. Merkezü'z-Zeytûne li'd-Dirâsât ve'l-İstişârât.
- Sâlih, M. M. (2022). el-Ḳazîyyetü'l-Filistîniyye: Ḥalfiyyâtühâ et-târîhiyye ve teḫavvürâtühâ el-mu'âşıra. Merkezü'z-Zeytûne li'd-Dirâsât ve'l-İstişârât.
- et-Tabbâh, M. R. (1988). İ'lâmü'n-nübelâ' bi-târîhi Halebi's-şehbâ' (M. Kemâl, Tashih ve ta'lik.). Dâru'l-Kalemi'l-Arabî. (2. Basım).
- Yusuf, M. H. R. (1997). Tekmiletü Mu'cemi'l-mü'ellifin: Vefeyât (1397-1415 h. = 1977-1995 m.). Dâru İbn Hazm.
- Yusuf, M. H. R. (2002). Tetimmetü'l-A'lâm li'z-Ziriklî: Vefeyât (1396-1415 h. = 1976-1995 m.) yelîhi el-müstedrek el-evvel ve's-şânî. Dâru İbn Hazm. (2. Basım).
- ez-Ziriklî, H. (2002). el-A'lâm. Dâru'l-İlm li'l-Melâîn. (15. Basım).
- Züreyk, K. (1948). Ma'na'n-Nekbe. Dâru'l-İlm li'l-Melâîn.